

מאמר ד

דרגות ההשגחה

(לפרשות: לך לך, תולדות, ויצא, וישב, שמות, וילך)

גדול אברהם שהקב"ה היה לו למגן, שנאמר **אֵל תִּירָא אֲבָרָם "אֲנֹכִי מִגֵּן לְךָ"** (טו א). ועוד הוא אומר **"אֵלֹהִים עִמָּךְ" בְּכֹל אֲשֶׁר אַתָּה עֹשֶׂה** (כא כב).

גדול מה שנאמר ביצחק ממה שנאמר באברהם, שאילו אברהם לא הובטח שתהיה שכינת ה' עימו, וביצחק נאמר **גֹּדֵר בְּאֶרֶץ הַזֹּאת "וְאֶהְיֶה עִמָּךְ" וְאֶבְרַכְךָ** (כו ג), ואומר **אֵל תִּירָא כִּי "אַתָּה אֲנֹכִי"** (שם כד). ועוד הוא אומר **רְאוּ רְאִינוּ כִּי "הִיָּה ה' עִמָּךְ"** (שם כח).

גדול מה שנאמר ביעקב ממה שנאמר ביצחק, שאילו יצחק קיבל נבואה בארץ לשמרו בשבתו בארץ כאמור **גֹּדֵר "בְּאֶרֶץ הַזֹּאת" "וְאֶהְיֶה עִמָּךְ"**, ויעקב הובטחה לו השגחת ה' לשמרו בגלותו לחרן כאמור **וְהָנָה "אֲנֹכִי עִמָּךְ" וְשָׁמַרְתִּיךָ "בְּכֹל אֲשֶׁר תֵּלֶךְ"** (כח טו), ובחוצה לארץ קיבל נבואה לשמרו בשובו לארץ כאמור **שׁוּב אֵל אֶרֶץ אֲבוֹתֶיךָ וְלִמְלֻכְתָּךְ "וְאֶהְיֶה עִמָּךְ"** (לא ג), ובגלותו למצרים הובטח שתהיה השכינה עמו לשוב ולהעלותו כאמור **אֲנֹכִי "אֲרֹד עִמָּךְ" מִצְרַיִם וְאֲנֹכִי אֶעֱלֶךָ גַּם עֲלֶה (מו ד). ועוד הוא אומר "וְאֵלֹהֵי אָבִי "הִיָּה עִמָּדִי" (לא ה), ואומר לֹא־לֵךְ הָעֵנָה אִתִּי בַּיּוֹם צֵרְתִי "וְיֵהִי עִמָּדִי" בְּדֶרֶךְ אֲשֶׁר הִלְכְתִּי (לה ג).**

גדול מה שנאמר ביוסף ממה שנאמר ביעקב, שאילו ביעקב לא התגלתה שכינת ה' בגלוי לשמרו בערתו, וביוסף נאמר **"וְיֵהִי ה' אֵת יוֹסֵף" וְיֵהִי אִישׁ מְצַלִּיחַ (לט ב), ואומר וְיָרָא אֲדָנָיו "כִּי ה' אִתּוֹ" וְכֹל אֲשֶׁר הוּא עֹשֶׂה ה' מְצַלִּיחַ בְּיָדוֹ (שם ג), ואומר "וְיֵהִי ה' אֵת יוֹסֵף" וַיֵּט אֵלָיו חֶסֶד וְיִתֵּן חַנּוּן... (שם כא), ואומר בְּאֲשֶׁר "ה' אִתּוֹ" וְאֲשֶׁר הוּא עֹשֶׂה ה' מְצַלִּיחַ (שם כג). לא עוד אלא שזכה לאחיו ולכל**

ישראל בברכה שבירכו יעקב אביו וְהָיָה אֱלֹהִים עִמָּכֶם וְהָשִׁיב אֶתְכֶם
אֶל אֶרֶץ אַבְתֵּיכֶם (מח כא).

גדול מה שנאמר במשה ובישראל ממה שנאמר ביוסף,
שאלו ביוסף לא התגלה שם אהי"ה, ולמשה נאמר וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים
אֶל מֹשֶׁה "אֱהִיָּה אֲשֶׁר אֱהִיָּה" וַיֹּאמֶר כֹּה תֹאמַר לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל "אֱהִיָּה"
שְׁלַחְנִי אֵלֵיכֶם (שמות ג יד). ועוד הוא אומר כִּי "אֱהִיָּה עִמָּךְ" (שם יב),
ואומר "וְאָנֹכִי אֱהִיָּה עִם פִּיךָ" (שם ד יב), ואומר "וְאָנֹכִי אֱהִיָּה עִם
פִּיךָ וְעִם פִּיהוּ" (שם טו).

גדול מה שנאמר ביהושע ודורו ממה שנאמר במשה ודורו,
שאלו במשה ודורו לא הובטח שתצא השכינה לפניהם, ולדורו של
יהושע, דור הנכנסים לארץ, הובטח וַיִּדְעֶתָ הַיּוֹם כִּי ה' אֱלֹהֶיךָ הוּא
"הַעֲבֹר לְפָנֶיךָ" אֲשֶׁר אֶכְלָה (דברים ט ג), ואומר ה' אֱלֹהֶיךָ הוּא "עֲבֹר
לְפָנֶיךָ" (שם לא ג), ואומר כִּי ה' אֱלֹהֶיךָ הוּא "הַהֲלֹךְ עִמָּךְ" לֹא יִרְפָּךְ
וְלֹא יַעֲזֹבֶךָ (שם ו), וליהושע הוא אומר וְה' הוּא "הַהֲלֹךְ לְפָנֶיךָ" הוּא
"יְהִיָּה עִמָּךְ" לֹא יִרְפָּךְ וְלֹא יַעֲזֹבֶךָ (שם ח), ואומר "וְאָנֹכִי אֱהִיָּה עִמָּךְ"
(שם כג).

יסוד הדברים בספר בן מלך, בראשית כו, ב - ד.

מטבע הלשון גדול מה שנאמר בפלוני ממה שנאמר בפלוני מורגלת בתלמוד בבלי
ובמדרשים המאוחרים.

ראה לדוגמה סנהדרין לט ע"ב: "גדול שנאמר בעובדיהו יותר ממה שנאמר באברהם
דאילו באברהם..."